

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 15.9.2006
KOM(2006) 508 lopullinen

**KOMMISSION TIEDONANTO
NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE**

Maatalouden ympäristöindikaattorien kehittäminen ympäristönäkökohtien yhteiseen maatalouspolitiikkaan sisällyttämistä koskevaa seurantaa varten

{SEK(2006) 1136}

1. JOHDANTO

Tämä tiedonanto on seurausta komission tekemästä aloitteesta raportoida toimista, joita on toteutettu ympäristönäkökohtien sisällyttämistä yhteiseen maatalouspolitiikkaan (YMP) koskevien seurantaindikaattorien kehittämiseksi.

Siinä kuvaillaan poliittista tilannetta maatalouden ympäristöindikaattoreiden kehittämiseksi, analysoidaan tällaisten indikaattorien kehittämisen tarvetta nykyisessä YMP:n uudistamisprosessissa, tarkastellaan niiden kehittämisessä saavutettua edistymistä ja määritellään tulevaisuuden toimintaan liittyvät suurimmat haasteet ja tärkeimmät toimet. Näiden tietojen perusteella komissio katsoo, että ympäristönäkökohtien sisällyttämistä YMP:hen koskevan seurannan tietojärjestelmää on kasvaviin poliittisiin tarpeisiin vastaamiseksi entisestään kehitettävä, lujitettava ja vakautettava erityisesti vahvistamalla sille pysyvä ja vakaa hallintojärjestely.

Tämän tiedonannon liitteenä on komission yksiköiden valmisteluasiakirja, jossa kuvaillaan yksityiskohtaisemmin maatalouden ympäristöindikaattorien kehittämisen ja muokkaamisen alalla toteutettuja toimia, esitellään tärkeimmät havainnot ja käsitellään laajemmin tässä tiedonannossa hahmoteltuja ehdotuksia.

2. POLIITTINEN TILANNE MAATALOUDEN YMPÄRISTÖINDIKAATTORIEN KEHITTÄMISEKSI

Cardiffin Eurooppa-neuvosto (kesäkuu 1998) vahvisti periaatteen, jonka mukaan ympäristöulottuvuus olisi otettava huomioon kaikessa yhteisön politiikassa. Se painotti myös, että on tärkeää kehittää asianmukaiset ympäristöindikaattorit, joiden avulla voidaan arvioida eri talouden alojen – myös maatalouden – vaikutuksia ympäristöön ja seurata ympäristönäkökohtien YMP:hen sisällyttämisen edistymistä.

Helsingin Eurooppa-neuvostossa (joulukuu 1999) hyväksyttiin strategia ympäristöulottuvuuden yhdentämiseksi YMP:hen. Strategiassa asetetaan ympäristöön liittyviä yhdentämistavoitteita veden, maankäytön ja maaperän, ilmastomuutoksen ja ilmanlaadun sekä maiseman ja biologisen monimuotoisuuden aloille ja vahvistetaan, että luonnonvarojen säilyttäminen on ehdoton edellytys maatalouden pitkän aikavälin kestävyyskannalta. Eurooppa-neuvosto pyysi päätelmissään sisällyttämisen edistymistä koskevaa säännöllistä raportointia maatalouden ympäristöindikaattorien perusteella.

Göteborgin Eurooppa-neuvosto (kesäkuu 2001) vahvisti EU:n kestävä kehityksen strategian¹, jossa edellytetään, että päätöksenteossa otetaan huomioon kaikkien politiikkojen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset. Lisäksi se hyväksyi maatalousneuvoston huhtikuussa 2001 ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta ja kestävästä kehityksestä YMP:ssä esittämät päätelmät ja kehotti komissiota seuraamaan ja arvioimaan säännöllisesti neuvoston yhdentämisstrategiaa sekä jatkamaan toimiaan maatalouden ympäristöindikaattorien parantamiseksi ja määrittelemään näiden indikaattorien tilastointitarpeet.

¹ KOM(2001) 264, ”Kestävä kehitys Euroopassa paremman maailman vuoksi: Kestävä kehitys koskeva Euroopan unionin strategia”.

Neuvoston pyyntöjen mukaisesti komissio laati kaksi tiedonantoa. Ensimmäisessä tiedonannossa nimeltä ”Ympäristöasioiden yhdentämistä yhteiseen maatalouspolitiikkaan koskevat indikaattorit”² määriteltiin 35 maatalouden ympäristöindikaattoria ja esiteltiin analyyttinen viitekehys niiden kehittämiseksi.

Toisessa tiedonannossa nimeltä ”Ympäristökysymysten integroimista yhteiseen maatalouspolitiikkaan koskeviin indikaattoreihin tarvittavat tilastotiedot”³ käsiteltiin laajemmin indikaattorin käsitettä ja määriteltiin potentiaalisia tietolähteitä, jotka ovat tarpeen indikaattorien saattamiseksi käyttökelpoisiksi.

Nämä kaksi komission tiedonantoa tarjosivat perusteet IRENA-hankkeen (Indicator Reporting on the Integration of Environmental Concerns into Agriculture Policy) käynnistämiseksi syyskuussa 2002. Kyseinen hanke, jonka tavoitteena oli kehittää maatalouden ympäristöindikaattoreita, saatettiin päätökseen vuoden 2005 lopussa.

Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2006 hyväksymässä EU:n uudistetussa kestävä kehityksen strategiassa vahvistettiin, että kestävä kehitys on otettava huomioon päätöksenteon kaikilla tasoilla lisäämällä yhdenmukaisuutta kaikkien EU:n politiikkojen välillä ja varmistamalla, että tärkeimmät poliittiset päätökset tehdään ottaen täysipainoisesti huomioon niiden taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät vaikutukset.

3. YMPÄRISTÖNÄKÖKOHTIEN SISÄLLYTTÄMINEN OSAKSI YMP:TÄ

3.1. Ympäristötavoitteiden sisällyttämisessä osaksi YMP:tä saavutettu edistyminen

Maataloutta harjoitetaan suurella osalla Euroopan unionin aluetta⁴, joten sillä on tärkeä tehtävä EU:n ympäristöressurssien säilyttämisessä. Maatalous on vuosisatojen saatossa vaikuttanut monien puolittain luonnonmukaisten luontotyyppien ja maatalousmaisemien syntymiseen ja säilymiseen. Nämä alueet tarjoavat elinympäristön monipuoliselle eläin- ja kasvilajistolle ja tukevat myös monimuotoista maaseutuyhteisöä.

Eurooppalainen maatalous on viime vuosikymmeninä muuttunut merkittävästi ja tulee jatkossakin muuttumaan. Tekniikan kehityksen (esim. paremmat maataloudessa käytettävät kemikaalit ja siemenet, paremmat kotieläinrodut) ansiosta maatalojen tuotokset ovat lisääntyneet, ja maatalouden kilpailukyky on näin ollen parantunut. Maankäytössä ja viljelykäytännöissä tapahtuneiden erikoistumiseen ja voimaperäistymiseen liittyvien muutosten on kuitenkin katsottu olevan sidoksissa veteen, maaperään, ilmaan, biologiseen monimuotoisuuteen ja elinympäristöihin kohdistuviin negatiivisiin vaikutuksiin. Samanaikaisesti marginaalisilla alueilla havaittavissa oleva maataloudesta luopuminen, johon ovat syynä sosiaaliset ja taloudelliset seikat, on vakava uhka viljellylle ympäristölle ja maaseutumaisemille.

YMP:n viime uudistuksissa on pyritty vastaamaan kaksinkertaiseen haasteeseen, joka koostuu ympäristölle aiheutuvien maatalouspaineiden vähentämisestä ja maatalouteen liittyvien ympäristöpalvelujen tarjonnan puoltamisesta.

² KOM(2000) 20, 26.1.2000.

³ KOM(2001) 144, 20.3.2001.

⁴ Yli 40 prosenttia EU-25:n pinta-alasta on maatalouskäytössä.

YMP:tä on vuodesta 1992 alkaen sopeutettu vastaamaan yhä paremmin kestävä kehityksen tavoitteisiin. Käytännössä tämä toteutettiin perusteellisella uudistusprosessilla, jonka tavoitteena oli siirtyä hintojen ja tuotannon tukemiseen perustuvasta järjestelmästä suoran tulotuen ja maaseudun kehittämistoimenpiteiden järjestelmään. Uudistusprosessin seuraava vaihe oli Agenda 2000, jossa säädettiin, että YMP:n pitäisi EU:n maatalouden kilpailukyvyyn parantamisen, elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun takaamisen sekä maatilojen tulojen vakauttamisen ohella tarjota myös ympäristöhyötyjä, parantaa maaseutumaisemaa ja tukea maaseutualueiden kilpailukykyä kaikkialla Euroopan unionissa.

Ympäristönäkökohtien sisällyttämistä osaksi YMP:tä vietiin eteenpäin vuoden 2003 YMP-uudistuksen⁵ yhteydessä. Siinä tehostettiin eräitä toimenpiteitä, joilla kannustetaan noudattamaan ympäristöresurssien suojelemisen kanssa sopusointuisia maankäyttö- ja viljelykäytänteitä niin ensimmäisen pilarin (markkina- ja tulopolitiikka) kuin toisen pilarin (maaseudun kehittämiss politiikka) puitteissa.

Ensimmäisessä pilarissa tärkeimmät toimenpiteet ovat tukien irrottaminen tuotannosta, pakolliset täydentävät ehdot ja tuen mukauttaminen. Useimpien suorien tukien irrottaminen tuotannosta vähentää monia kannustimia harjoittaa tehomaataloustatehotuotantoa jotka ovat lisänneet ympäristöriskejä. Täydentävien ehtojen myötä suorien tukien maksaminen kokonaisuudessaan edellyttää lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista koko maatilalla, ympäristönormit mukaan luettuina. Suoria tukia saavien on myös pidettävä kaikki maatalousmaa viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa. Tuen mukauttaminen mahdollistaa tuen siirtämisen ensimmäisestä pilarista toiseen, mikä voi lisätä maatalouden ympäristötoimenpiteisiin käytettävissä olevia määrärahoja.

YMP:n vuoden 2003 suunnanmuutos sai vahvistusta tupakan, oliiviöljyn, puuvillan ja humalan markkinajärjestelyjä koskevasta vuoden 2004 uudistuksesta sekä vuoden 2005 sokeriuudistuksesta.

Toiseen pilariin sisältyy toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää viljellyn ympäristön suojelua. Maaseudun kehittämisestä kaudella 2007–2013 annetussa uudessa asetuksessa⁶ ympäristötoimenpiteet yhdistetään kuudennen ympäristöä koskevan toimintaohjelman⁷ tavoitteisiin. Yhteisön strategisissa suuntaviivoissa⁸ ympäristön ja maaseudun parantamistoimenpiteille määritellään seuraavat kolme ensisijaista alaa: biologinen monimuotoisuus ja luonnonarvoiltaan arvokkaiden maa- ja metsätalousjärjestelmien sekä perinteisten maatalousmaisemien säilyttäminen ja kehittäminen, vesi sekä ilmastonmuutos. Tärkeimmät uudet toimenpiteet tarjoavat entistä selkeämpää tukea Natura 2000 -alueiden ja muiden luonnonarvoltaan arvokkaiden alueiden viljelijöille. Luonnonhaitta-alueille ja maatalouden ympäristötoimenpiteisiin myönnettävä tuki säilytetään ennallaan. Täydentäviä ehtoja sovelletaan vastaisuudessa myös useimpiin ympäristötoimenpiteisiin.

⁵ Neuvoston asetus (EY) N:o 1782/2003, annettu 29 päivänä syyskuuta 2003, yhteisen maatalouspolitiikan suorita tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä ja tietyistä viljelijöiden tukijärjestelmistä (EUVL L 270, 21.10.2003, s. 1).

⁶ Neuvoston asetus (EY) N:o 1698/2005, annettu 20 päivänä syyskuuta 2005, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen (EUVL L 277, 21.10.2005, s. 1).

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1600/2002/EY kuudennesta ympäristöä koskevasta yhteisön toimintaohjelmasta (EYVL L 242, 10.9.2002, s. 1).

⁸ Neuvoston päätös 2006/144/EY, tehty 20. helmikuuta 2006 (EUVL L 55, 25.2.2006, s. 20).

Nämä YMP:n muutokset edellyttävät maatalouden tuotantojärjestelmien ja maankäyttökaavojen kehityksen parempaa seuranta aluetasolla sekä tämän kehityksen ympäristövaikutusten osalta. Vaikka muihin EU:n indikaattoreihin (esim. rakenteelliset, kestävän kehityksen ja maaseudun kehittämisen indikaattorit) tai muiden kansainvälisten järjestöjen indikaattoreihin (esim. OECD, biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus) sisältyy joitakin maatalouden ympäristöindikaattoreita, on tarpeen vahvistaa ympäristönäkökohtien sisällyttämistä YMP:hen mittaavat indikaattorit, jotta voidaan arvioida poliittisten päätösten vaikutuksia, tunnistaa nykyisten toimenpiteiden puutteita ja määritellä uusien poliittisten aloitteiden tarpeita sekä tarvittaessa parantaa toimenpiteiden kohdentamista ja sopeuttamista paikallisiin oloihin.

3.2. Maatalouden ympäristöindikaattorien tarve poliittisen prosessin tueksi

Ympäristönäkökohtien sisällyttäminen osaksi YMP:tä on dynaaminen prosessi, joka edellyttää säännöllistä seuranta. Maatalouden ympäristöindikaattorit ovat tässä seurannassa avainasemassa. Niitä voidaan käyttää esimerkiksi seuraaviin poliittisiin tarkoituksiin:

- tarjoamaan tietoa viljelyn ympäristön nykyisestä kunnosta ja sitä koskevista käynnissä olevista muutoksista;
- selvittämään maatalouden ympäristövaikutuksia;
- arvioimaan maatalous- ja ympäristöpolitiikkojen vaikutuksia maatilojen ympäristönhoitoon;
- tiedottamaan maatalous- ja ympäristöpoliittisista päätöksistä;
- kuvailemaan maatalouden ja ympäristön välisiä suhteita suurelle yleisölle.

Johdonmukaisen maatalouden ympäristöindikaattorijärjestelmän on pystyttävä selvittämään maataloudesta ympäristölle aiheutuvat tärkeimmät positiiviset ja negatiiviset vaikutukset sekä kuvaamaan taloudellisten rakenteiden ja luonnonolojen alueellisia eroja. Tällä tavoin se tarjoaa arvokasta tietoa maatalouspolitiikan arvioimiseksi siltä osin, kuin kyse on sen osuudesta ympäristöresurssien suojeluun, joista maatalouden ja koko yhteiskunnan tulevaisuus on riippuvainen.

4. MAATALOUDEN YMPÄRISTÖINDIKAATTORIEN KEHITTÄMISESSÄ SAAVUTETTU EDISTYS

4.1. IRENA-hanke

IRENA-hankkeen tarkoituksena oli kehittää ja muokata 15 jäsenvaltion asianmukaisella maantieteellisellä tasolla komission tiedonannoissa KOM(2000) 20 ja KOM(2001) 144 määritellyt 35 maatalouden ympäristöindikaattoria mahdollisuuksien mukaan olemassa olevien tietolähteiden pohjalta.

IRENA-hanke on tuottanut seuraavat tulokset:

- 1) 40 indikaattoreita koskevaa tietosivustoa⁹ ja niitä vastaavat tietokokonaisuudet, jotka kattavat 42 indikaattoria ja ala-indikaattoria;
- 2) *indikaattoriraportti*, jossa tarkastellaan maatalouden ja ympäristön vuorovaikutusta indikaattoreiden tulosten pohjalta sekä kuvaillaan maatalouden ympäristöindikaattorien kehittämisen ja muokkaamisen alalla saavutettua edistymistä;
- 3) *indikaattoreihin perustuva arviointiraportti* ympäristöasioiden sisällyttämisestä yhteiseen maatalouspolitiikkaan; raportissa arvioidaan indikaattorijärjestelmän hyödyllisyyttä politiikan arvioinnin kannalta; sekä
- 4) *arviointiraportti*, jossa analysoidaan IRENA-hankkeen täytäntöönpanoa, arvioidaan käytettyjä indikaattoreita ja tietolähteitä sekä määritellään jatkotoimia.

4.2. Indikaattorien kehittämisen alalla saavutetut tärkeimmät tulokset

IRENA-hanke on saanut EU-15:ssä aikaan merkittävää edistymistä maatalouden ympäristöindikaattorien kehittämisessä erityisesti käsitteiden, tietolähteiden määrittelyn ja tietokokonaisuuksien kokoamisen osalta. Komission valmisteluasiakirjan liitteessä 1 esitetään asianomaisten 42 indikaattorin ja alaindikaattorin luettelo sekä annetaan niiden määritelmät, tietolähteet, maantieteellinen raportointitaso ja käytetyt aikasarjat.

Tärkeimmät tulokset voidaan tiivistää seuraavasti:

- 42 (ala)indikaattorista 11 on arvioitu hyödyllisiksi, 30 potentiaalisesti hyödyllisiksi ja vain yksi katsotaan mahdollisuuksiltaan vähäiseksi. Kussakin ryhmässä on kuitenkin eri kehitystasoilla olevia indikaattoreita (ks. luku 6);
- noin kolmannes indikaattoreista perustuu alueellisen tason tietoihin (NUTS¹⁰ 2 ja 3). Lähes kaksi kolmasosaa on kansallisen tason indikaattoreita. Monet nykyistä tilannetta tai vaikutuksia koskevat indikaattorit kehitettiin mallintamistietojen tai tapaustutkimusten perusteella;
- ajallisen ulottuvuuden suhteen voidaan todeta, että noin puolessa indikaattoreita käytetään aikasarjoja. 18 indikaattoria kattaa vuosien 1990 ja 2000 välisen kauden.

IRENA-hankkeen avulla on lisäksi saatu aikaan merkittävä määrä tietoa ja asiantuntemusta indikaattorien teknisestä toteutettavuudesta ja niiden tulkinnasta. Suuri määrä tietoa on kerätty maatalouteen liittyvien ympäristöolosuhteiden tilanteesta ja suuntauksista sekä toimenpiteistä, joita on käytettävissä ympäristönäkökohtien sisällyttämiseksi yhteiseen maatalouspolitiikkaan.

IRENA-hankkeen myötä komission, Euroopan ympäristökeskuksen ja jäsenvaltioiden välille on maatalouden ympäristöindikaattorien alalla saatu luotua tiiviit yhteistyö- ja

⁹ Vaikka tiedonannossa KOM(2000) 20 määritelty 35 indikaattoria, jotkut niistä on muutettu alaindikaattoreiksi. Lisäksi niihin lisättiin jäsenvaltioiden pyynnöstä ilmakehään joutuvia ammoniakkipäästöjä mittaava indikaattori.

¹⁰ Nomenclature of Territorial Units for Statistics eli tilastollinen alueluokitus.

viestintäyhteydet. Jäsenvaltiot¹¹ antoivat indikaattoreita koskevista tietosivustoista ja indikaattoriraportista hyödyllistä palautetta, erityisesti indikaattorien käsitteiden, tiedon laadun ja tietojen esittämisen suhteen.

5. MAATALOUDEN YMPÄRISTÖINDIKAATTOREITA KOSKEVIIN JATKOTOIMIIN LIITTYVÄT HAASTEET

IRENA-hankkeen aikana eräissä indikaattoreissa havaittiin seuraavia puutteita:

- 1) eräisiin indikaattoreihin liittyvät tietokokonaisuuksien puutteet, jotka koskevat yhdenmukaistamista (esim. tilanhoito), tietojen laatua (esim. geneettinen monimuotoisuus), maantieteellistä kattavuutta (esim. veden laatu) ja/tai tietosarjojen saatavuutta (esim. luonnonmukaisessa viljelyssä oleva pinta-ala);
- 2) mallit, joihin eräiden indikaattorien laskenta perustuu, kaipaavat metodologisia parannuksia tai lisävalidointia (esim. maaperän eroosio, maaperän laatu);
- 3) eräät indikaattorit kaipaavat vielä käsitteellisiä lisäparannuksia (esim. tilanhoito; maiseman tila; luonnonarvoltaan merkittävät maanviljelysalueet).

Nämä puutteet eivät aseta kyseisten maatalouden ympäristöanalyysiä varten käytettävien indikaattorien hyödyllisyyttä kyseenalaiseksi. Ne osoittavat pikemminkin, että asianomaiset indikaattorit edellyttävät lisätoimia, joilla pyritään parantamaan käsitteitä ja metodologisia lähestymistapoja sekä tiedonkeruumenetelmiä, kehittämään tarvittaessa uusia tietokokonaisuuksia ja parantamaan/validoimaan olemassa olevia mallintamisvälineitä.

IRENA-indikaattorit voidaan kehitystasonsa perusteella ryhmitellä kolmeen luokkaan seuraavasti (ks. myös liitteessä oleva taulukko):

- A. operationaaliset indikaattorit, joita koskevat käsitteet ja mittaustavat on määritelty asianmukaisesti ja joita koskevat tiedot ovat saatavilla kansallisella ja tarvittaessa alueellisella tasolla;
- B. indikaattorit, jotka on asianmukaisesti määritelty mutta joiden tietoresurssit eivät ole vielä täysimääräiset, koska alueelliset tai yhdenmukaistetut tiedot puuttuvat tai koska kyseisten indikaattorien pohjana olevissa mallintamismenettelyissä on puutteita;
- C. indikaattorit, jotka edellyttävät merkittäviä parannuksia tullakseen täysin operationaaliseksi. Tähän luokkaan kuuluu indikaattoreita, joiden käsitteellinen ja metodologinen perusta kaippaa vielä parantamista sekä indikaattoreita, joiden osalta on parannettava tietojen laatua tai koottava uutta tietoa tai joiden pohjana olevia malleja on edelleen kehitettävä ja validoitava.

Indikaattoreita on lisäksi tarpeen laajentaa siten, että ne kattavat myös uudet jäsenvaltiot.

¹¹ IRENA-hankkeessa jäsenvaltioiden kuulemisfoorumina oli Eurostatin maatalous- ja ympäristöryhmä yhdessä Euroopan ympäristökeskuksen tieto- ja seurantaverkoston (EIONET) maatalosryhmän kanssa.

6. TULEVA TOIMINTA: MAATALOUDEN YMPÄRISTÖINDIKAATTOREITA KOSKEVAT JATKOTOIMET

Edellä mainittujen tietojen perusteella voidaan todeta, että EU:n maatalouden ympäristöindikaattoreiden alalla toteutettavaan toimintaan liittyvät kolme suurinta haastetta ovat seuraavat:

- IRENA-indikaattorien selkeyttäminen ja niiden poliittisen merkityksen lujittaminen;
- valittujen indikaattorien lujittaminen ja niiden soveltamisalan laajentaminen uusiin jäsenvaltioihin sekä nykyisten puutteiden korjaaminen;
- indikaattorijärjestelmän pitkän aikavälin toimivuuden takaamiseksi tarvittavien pysyvien ja vakaiden järjestelyjen käyttöönotto.

6.1. IRENA-indikaattorien selkeyttäminen ja niiden poliittisen merkityksen lujittaminen

Eräiden indikaattorien käsitteellisten ja teknisten rajoitusten vuoksi luettelossa esitettyjen indikaattorien joukosta on valittava ne, joita aiotaan edelleen kehittää.

Eräs tätä valintaa koskeva tärkeä kriteeri on indikaattorien merkitys politiikan muotoilun tietovälineenä. Tältä osin on tarpeen ottaa huomioon, että ympäristönäkökohtien YMP:hen sisällyttämisen seuranta edellyttää koko sisällyttämisstrategian puitteissa useita analyysi- ja arviointitasoja, jotka koskevat esimerkiksi erityisiä alakohtaisia toimenpiteitä, horisontaalisia politiikan välineitä tai maaseudun kehittämisohjelmia. Analyysien laatimiseksi näillä eri tasoilla on tärkeää, että käytettävissä on johdonmukainen maatalouden ympäristöindikaattorien valikoima, jonka avulla voidaan ottaa huomioon maatalouden tuotantojärjestelmien alueellinen moninaisuus (esim. erikoistumiset, tuotantokaavat, viljelymenetelmät) sekä näistä järjestelmistä eri ympäristöresursseihin aiheutuvat positiiviset ja negatiiviset vaikutukset. Kaikkia näitä indikaattoreita pitäisi lisäksi voida mukauttaa politiikan tuleviin tarpeisiin, esimerkiksi kehittyviin vesipolitiikkoihin, uusiin YMP-toimenpiteisiin tai laajempiin sosioekonomisiin suuntauksiin vastaamiseksi.

Parhaillaan harkitaan eräiden maatalouden ympäristöindikaattoreiden sisällyttämistä maaseudun kehittämisohjelmia kaudella 2007–2013 koskeviin yhteisiin seuranta- ja arviointisääntöihin. Nämä yleiset indikaattorit liittyvät tärkeimpiin ympäristökysymyksiin, joita ovat biologinen monimuotoisuus, luonnonarvoltaan arvokkaat alueet, vesi ja ilmastonmuutos¹².

Toinen kriteeri, joka olisi otettava indikaattorien valinnassa huomioon, on indikaattorien kehittämisen tekninen toteutettavuus. IRENA-hanke on osoittanut, että jotkut indikaattorit ovat liian monimutkaisia tai niiden kehittämiseen olisi investoitava kohtuuttomasti resursseja.

Joidenkin IRENA-indikaattorien osalta ehdotetaan, että niitä kohdeltaisiin vastaisuudessa sellaisten muiden indikaattorien alaindikaattoreina, joihin ne läheisesti liittyvät.

¹² Kyseiset indikaattorit ovat seuraavat: maatalousalueiden lintupopulaatio, luonnonarvoltaan arvokkaat alueet, ravinnetaseet ja uusiutuvan energian tuotanto.

Ympäristönäkökohtien yhteiseen maatalouspolitiikkaan sisällyttämistä koskevan seurannan eri tasojen varmistamiseksi ja ottaen huomioon tähän mennessä tehdyn työn komissio ehdottaa seuraavaa:

- ylläpidetään keskeiset 28 indikaattoria, joihin kuuluu 26 IRENA-indikaattoria ja kaksi uutta indikaattoria, jotka liittyvät uusiin maatalouden ympäristökysymyksiin (ks. liitteenä oleva taulukko).

6.2. Valittujen indikaattorien lujittaminen ja niiden soveltamisalan laajentaminen uusiin jäsenvaltioihin sekä nykyisten puutteiden korjaaminen

IRENA-hanke on saavuttanut suurelta osin tavoitteensa, joka koski helposti saatavilla olevien maatalouden ympäristötietojen käyttämistä EU-15:n tasolla. Nyt on tärkeää pitää yllä indikaattorien selkeytetty joukko, päivittää niistä vastaavat tietokannat ja laajentaa niiden soveltamisala uusiin jäsenvaltioihin.

On kuitenkin tärkeää myös korjata puutteet, jotka nykyisellään rajoittavat eräiden indikaattorien tietoresursseja. Tätä varten on siirtymäkauden ajan toteutettava toimia näiden indikaattorien käsitteellisen ja metodologisen perustan parantamiseksi sekä tarvittavien tietojen keräämiseksi tai olemassa olevien tietojen saatavuuden parantamiseksi, erityisesti alueellisella tasolla. Tämä edellyttää, että jäsenvaltiot, jotka ovat viime kädessä vastuussa tiedonkeruusta, osallistuvat ja sitoutuvat kyseisiin toimiin täysipainoisesti.

Komissio ehdottaa seuraavien toimien toteuttamista:

- kehitetään edelleen niin tilastollisia kuin hallinnollisia maatalouteen liittyviä asiatietoja koskevaa lainsäädäntöä, jotta maatalouden ympäristöindikaattoreita koskevat tietotarpeet saataisiin katettua tehokkaammin;
- otetaan käyttöön ja kehitetään tarvittaessa uusia EU:n tietojen keräyksiä, jotka koskevat erityisesti maanviljelykäytänteitä ja maatalouden tuotantopanosten käyttöä;
- tarkastellaan käynnissä olevan maatalouden kirjanpidon tietoverkon päivittämisprosessin yhteydessä mahdollisuuksia parantaa ja laajentaa kyseisen tietoverkon käyttöä siten, että se voisi vastata paremmin kasvaneeseen kysyntään maatalouden ympäristövaikutukseen liittyvistä raporteista ja analyyseistä;
- parannetaan ja validoidaan mallintamistapoja tarvittaessa;
- jatketaan maatalouden biologista monimuotoisuutta, luontotyyppejä ja maisemia koskevien parempien indikaattorien kehittämistä;
- selvitetään mahdollisuuksia parempien tietojen keräämiseksi:
 - ympäristön seurantarjestelmistä ja erityisesti niistä, jotka perustuvat nitraattidirektiiviin, vesipolitiikan puitedirektiiviin sekä lintu- ja luontodirektiiveihin;
 - tietojen alueellistamismenetelmien (esim. hallintotasolla annettujen maataloustietojen jako muille maantieteellisille yksiköille) ja muiden paikkatietoihin liittyvien tekniikoiden avulla (esim. alueotanta, maantieteellisiä viitetietoja koskevat menetelmät);

- muilta kuin julkisilta tietojen toimittajilta (esim. *Pan-European Common Bird Monitoring Database* -tietokannasta); tämä voi edellyttää olemassa olevien tietokokonaisuuksien vakauttamista ja yhdenmukaistamista niiden avoimuuden ja laadun parantamiseksi;
 - muiden eurooppalaisten aloitteiden avulla, joita ovat esimerkiksi ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuinen seuranta (GMES-aloite) ja eurooppalaista paikkatietoinfrastruktuuria koskeva INSPIRE-aloite;
 - maailmanlaajuisen maanhavainnointijärjestelmän (*Global Earth Observation System of Systems* eli GEOSS) avulla;
- lisätään koordinoitua muiden indikaattoritoimien¹³ kanssa.

6.3. Indikaattorijärjestelmän pitkän aikavälin toimivuuden takaamiseksi tarvittavien pysyvien ja vakaiden järjestelyjen käyttöönotto

Tarkoituksenmukaisten indikaattorien, laskentamenetelmien ja tietolähteiden määrittely on vain yksi osa työtä, joka vaaditaan maatalousnäkökohtien sisällyttämistä YMP:hen koskevan seurannan tietojärjestelmän rakentamiseksi.

Jotta saataisiin aikaan erilaisia poliittisia tarkoituksia palveleva täysin toimintakykyinen järjestelmä, on tarpeen muuntaa IRENA-hankkeen aikana väliaikaiselta pohjalta toteutettu toiminta pysyväksi tiedonkeruuprosessiksi, joka on tarpeen indikaattorien kehittämistä, muokkaamista, ylläpitämistä ja päivittämistä varten. Tämä edellyttää pysyviä ja vakaita järjestelyjä, jotka toteutetaan Eurostatin johdolla ja tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden tilastokeskusten ja maatalous- ja ympäristöministeriöiden sekä muiden eurooppalaisten elinten (kuten Euroopan ympäristökeskuksen) kanssa.

Tällaisten pysyvien ja vakaiden järjestelyjen käyttöönoton tulisi olla indikaattorien tulevaisuuden kehittämiseen EU:n tasolla liittyvä ensisijainen tehtävä. Se edellyttää, että uuden tietojärjestelmän pysyvää hallinnointia koskevat vastuualat määritellään ja jaetaan selkeästi eri kumppaniorganisaatioiden kesken uusia byrokrattisia rakenteita luomatta.

Komissio ehdottaa seuraavaa:

- otetaan käyttöön pysyvät ja vakaat järjestelyt, jotka ovat tarpeen indikaattorijärjestelmän pitkän aikavälin toimivuuden takaamiseksi. Tämä on pitkän aikavälin hanke, joka edellyttää jäsenvaltioilta tukea ja täysimittaista osallistumista ja sitoutumista, erityisesti kun kyse on tarpeellisten tietojen kokoamisesta ja toimittamisesta.

¹³

Ks. kohdan 3.1 viimeinen kappale.

LIITE

Ehdotus maatalouden ympäristöindikaattorikokoelmaksi

DPSIR		Nro	Indikaattori	Kehitysaste	Suurimmat puutteet/tarvittavat parannukset ¹ (X)				
Ala	Osa-ala				Käsitteellisen perustan parantaminen	Mallin parantaminen	Alueellisten tietojen saatavuus	Tietojen laatu ²	
								S	O
Reaktiot	Julkinen politiikka	1	Maatalouden ympäristösitoumukset	B					X
		2	Natura 2000 -verkostoon kuuluvat maatalousalueet	A					X
	Teknologia ja osaaminen	3	Viljelijöiden koulutustasot ja ympäristöön liittyvien maatalojen neuvontapalvelujen käyttö	A/B	X				X
	Markkinoiden signaalit ja asenteet	4	Luonnonmukaisen maatalouden maatalousalat	A					
Muutosvoimat	Tuotanto-panosten käyttö	5	Kivennäislannoitteiden kulutus	B			X	X	
		6	Torjunta-aineiden kulutus	C			X	X	
		7	Kastelu	A					
		8	Energiankulutus	B	X		X	X	
	Maankäyttö	9	Maankäytön muutokset	B			X		
		10	Kasvin-/kotieläintuotantomuodot	B	X			X	
	Maatalouden tuotanto	11	Maatalouden tuotantojärjestelmät	B/C	X		X	X	
	Suuntaukset	12	Voimaperäistäminen/laaja-peräistäminen	A				X	
		13	Erikoistuminen	A					
		14	Maan viljelemättä jättämisen riski	C	X	X			

Ehdotus maatalouden ympäristöindikaattorikokoelmaksi (jatkoa)

DPSIR		Nro	Indikaattori	Kehitystaso	Suurimmat puutteet/tarvitavat parannukset ¹ (X)				
Ala	Osa-ala				Käsitteellisen perustan parantaminen	Mallin parantaminen	Alueellisten tietojen saatavuus	Tietojen laatu ²	
								S	O
Paineet ja hyödyt	Saastuminen	15	Kokonaistyyppitase	B			X		X
		16	Fosforin aiheuttaman saastumisen riski	Uusi	X	X	X	X	X
		17	Torjunta-aineiden riski	Uusi	X	X	X	X	
		18	Ammoniakkipäästöt	B		X	X	X	X
		19	Kasvihuonekaasupäästöt	A					X
	Resurssien liikkakäyttö	20	Vedenotto	C			X		X
		21	Maaperän eroosio	B	X	X			
		22	Geneettinen monimuotoisuus	C	X		X		X
	Hyödyt	23	Luonnonarvoltaan merkittävät maanviljelysalueet	C	X				
24		Uusiutuvan energian tuotanto	B	X		X	X	X	
Tilanne / Vaikutus	Biologinen monimuotoisuus ja elinympäristöt	25	Maatalousalueiden lintupopulaatioita koskevat suuntaukset	B			X		X
	Luonnonvarat	26	Maaperän laatu	C	X		X		X
		27.1	Veden laatu – nitraattien aiheuttama saastuminen	B			X		X
		27.2	Veden laatu – torjunta-aineiden aiheuttama saastuminen	B			X		X
	Maisema	28	Maisema – tilanne ja monimuotoisuus	C	X	X	X	X	X

¹ Yksityiskohtaisempia tietoja indikaattorin kuvauksesta ja mittauksista sekä tarvittavista parannuksista annetaan komission valmisteluasiakirjan liitteessä 2.

² Tietolähteet, jotka kaipaavat parannuksia: S = tilastotietolähteet (esim. maatilojen rakennetutkimus), maatilojen kirjanpidon tietoverkko; O = muut lähteet (esim. hallinnolliset tiedot; vuosikertomukset maaseudun kehittämissuunnitelmien täytäntöönpanosta).